

**01****GOUD**

In Nederland is brood een van de belangrijkste voedselproducten. Het wordt bereid uit het meel van gemalen graankorrels. Het hoofdvoedsel op de Molukken zijn een soort harde broodjes of koeken en een pap. Die worden van sago-meel gemaakt. Ze heten dan ook sago-broodjes (sagu lempeng) en sagopap (papeda). Het sago-meel wordt niet gewonnen uit graankorrels, maar uit een boom: de sagopalm. De sagopalm groeit in Oost-Indonesië. Uit welk deel van de palm wordt het sago-meel gewonnen: uit de vruchten, de bloemen of de stam?

(uit de merg van de stam)  
schat: sagobroodje

**01****GOUD**

Tegenwoordig wordt sago als hoofdvoedsel op de Molukken steeds meer verdrongen door een ander, bekender voedselproduct; een graangewas. Welke is dat?

(rijst)  
schat: sagobroodje

**01****GOUD**

De omtrek van de aarde is ongeveer 40.000 km. Aan de andere kant van de aardbol ligt Nieuw-Zeeland. De Molukken liggen rond de evenaar, in het oosten van Indonesië, boven Australië. Hoeveel kilometer liggen de Molukken verwijderd van Nederland? a) 12.000 km; b) 16.000 km; c) 20.000 km.

(a)  
schat: sagobroodje

**02****BLAUW**

Een aardbeving heeft een enorme vloedgolf veroorzaakt! Jullie proberen van wal te steken om naar het volgende eiland te varen, maar het vlot belandt met een harde smak in de top van een flinke boom aan de kust. Dat wordt repareren. Sla één beurt over.

**02****BLAUW**

Wanneer we het oppervlak van land en zee bij elkaar optellen zijn de Molukken ongeveer 10, 25 of 50 keer zo groot als Nederland?

(10x; het landoppervlak van Nederland is iets meer dan 2x zo groot als het Molukse eiland Seram waar jullie nu op staan)

**02****BLAUW**

In de grotere plaatsen op de Molukken zie je op straat veel taxi-achtige vervoersmiddelen voor het vervoer van personen. Het zijn betjaks. Wat is een betjak?

(fietstaxi)

**03****BLAUW**

Op Seram bevindt zich de hoogste berg van de Molukken. De berg heet Binaja en hij is meer dan 3000 meter hoog. Wat is de hoogste berg van Nederland en hoe hoog is deze?

(Vaalserberg, 321 meter)

**03****BLAUW**

De hoogste berg van de Molukken is bijna 3040 meter hoog. Hoe hoger je klimt, hoe kouder het wordt. Rond de evenaar neemt de temperatuur elke 160 meter omhoog, ongeveer 1 graad Celsius af. Stel dat het op zeeniveau 28° C. is; een aangenaam temperatuurtje. Hoe 'aangenaam' is het op de top van de berg, op 3040 meter hoogte?

(9° C.)

**03****BLAUW**

Een aangenaam tropisch briesje in de rug, terwijl jullie naar het volgende eiland varen! Gooi nog een keer.

**05****BLAUW**

Kokospalmen komen op bijna alle eilandjes in tropische gebieden rond de evenaar voor. Ook al zijn de eilandjes door grote zeeën en oceanen omgeven. Hoe zijn de kokospalmen op de eilandjes terecht gekomen. a) tijdens de prehistorie namen rondtrekkende mensen de voedzame kokosnoten mee als ze zich ergens gingen vestigen; b) wanneer de kokosnoten overrijp zijn barsten ze open en worden de kleine zaden door vogels en andere dieren meegenomen; c) de kokosnoten kunnen wekenlang op het zoute zeewater in de brandende zon drijven en bereiken zo nieuwe kusten.

(c)

**05****BLAUW**

Een aangenaam tropisch briesje in de rug, terwijl jullie naar het volgende eiland varen! Gooi nog een keer.

**05****BLAUW**

Een kokospalm is een erg nuttige boom voor de kustbewoners. Bedenk wat je er allemaal mee kan doen. Ga zo veel plaatsen vooruit als je weet te bedenken.

**(kokosmelk om te drinken, kokos voor gerechten, kokos om kokosolie te maken, kokos als handelsproduct, harde kokosnotenschil als waterlepel of groentelepel, vezels op de noten om touw en matten van te maken, stammen om bruggen mee te bouwen, bladeren voor dakbedekking, bladschedes als aanmaakhout)**

**06****GOUD**

**LET OP!!! DEZE VRAAG NIET AAN DE ANDERE TEAMLEDEN LATEN ZIEN OF HOREN!!! NIET VOORLEZEN!!!**

Hints: Beeld het gezegde 'Achter het net vissen' uit. Je mag geen geluid maken. Je hebt 1 minuut. Geef deze kaart aan de spelleider.

**schat: klomp goud**

**06****GOUD**

Nederland is ongeveer 40.000 km<sup>2</sup> groot en er wonen zo'n 16 miljoen mensen. Het oppervlak van de Molukse eilanden (de zee dus niet inbegrepen) is ongeveer twee keer zo groot als Nederland, maar de bevolkingsdichtheid (aantal mensen per vierkante kilometer) is 15 keer zo laag. Hoeveel mensen wonen er op de Molukse eilanden?

**(ca. 2 miljoen)  
schat: klomp goud**

**06****GOUD**

In Nederland gaan veel oudere mensen die niet meer zelfstandig kunnen wonen naar een verzorgingshuis of bejaardenhuis. Waar wonen de ouden van dagen op de Molukken?

**(bij de familie in, of in een huis naast familie)  
schat: klomp goud**

**08****GOUD**

Toen de Portugezen en Nederlanders voor het eerst paradijsvogels zagen, waren ze overdonderd door de enorme schoonheid van de prachtige, kleurrijke en lange veren. In Europa werden de veren erg populair in de damesmode. In Nederland werd de 'Bond ter Bestrijding eener Gruwelmode' opgericht, om de zeldzame vogels voor uitsterven te behoeden. Welk kledingstuk versierde men met de prachtige veren?

**(dameshoeden)  
schat: vogelveren**

**08****GOUD**

De mooie koningsparadijsvogel is beroemd om zijn prachtige verenkleed. Toch moet het vogelmannetje zijn uiterste best doen om bij de vrouwtjes in de smaak te vallen. Hoe doet hij dat? a) hij bouwt een nest voor het vrouwtje en steekt daar een paar van zijn mooiste veren in; b) met gespreide vleugels en veren beweegt hij ondersteboven, hangend aan een boomtak, heen en weer; c) in het zonlicht maakt hij duikvluchten, waarbij hij zijn veren laat wapperen in de lucht.

(b)  
schat: vogelveren

**08****GOUD**

Op de Molukken kom je regelmatig woningen tegen die op palen zijn gebouwd. Waarom doet men dat? Noem twee redenen.

**(drassige grond onder de woning, overstromingsgevaar van rivieren of vloedgolven, ongedierte en andere ongewenste insluipers (bv insecten, spinnen, schorpioenen, slangen, muizen, knaagdieren))**  
schat: vogelveren

**09****BLAUW**

De Molukken liggen in het oosten van Indonesië. Tussen welke Indonesische eilanden liggen de Molukken? Ga zo veel plaatsen vooruit als jullie weten te benoemen.

**(ten oosten van Sulawesi (Celebes), ten westen van Irian Jaya (Nieuw-Guinea), ten noorden van (West-)Timor)**

**09****BLAUW**

Bijna alle reptielen en vogels leggen eieren. Vogels leggen maar weinig eieren, dus zorgen ze er goed voor. Veel reptielen beschermen hun eieren of jongen niet of nauwelijks. Om toch genoeg nakomelingen te krijgen leggen ze heel veel eieren. Zeeschildpadden begraven hun eieren in het strandzand. Noem minimaal vijf soorten dieren die de eieren en pas-uitgekomen schildpaddjes bedreigen.

**(eieren: slangen, krabben, mensen; op het strand: roofvogels, zeevogels, krabben, honden, varkens; in het water: haaien, barracuda's en andere roofvissen)**

**09****BLAUW**

Een aangenaam tropisch briesje in de rug, terwijl jullie naar het volgende eiland varen! Gooi nog een keer.

**10****BLAUW**

Het eiland Tanimbar is bekend om zijn ikat-weverij. De door vrouwen geweven doeken symboliseerden de aarde, het leven, en de vruchtbaarheid van een bruid. Bij een huwelijk ruilden de families van de bruid en bruidegom allerlei voorwerpen met elkaar. De bruid nam geweven doeken, maar ook sieraden, matten en borden mee. De bruidegom bracht allemaal spullen mee die zijn mannelijkheid aantoonde. Kun je bedenken welke bruidsschatten mannen meenamen?

**(geld, gouden voorwerpen, wapens, gongs)**

**10****BLAUW**

Bij een huwelijk ruilden de families van de bruid en bruidegom allerlei voorwerpen. Deze bruidsschatten symboliseerden vaak de mannelijkheid van de bruidegom en de vrouwelijkheid van de bruid. Welke bruidsschat, iets wat bij jou past, zou jij weggeven?

**10****BLAUW**

Een aardbeving heeft een enorme vloedgolf veroorzaakt! Jullie proberen van wal te steken om naar het volgende eiland te varen, maar het vlot belandt met een harde smak in de top van een flinke boom aan de kust. Dat wordt repareren. Sla één beurt over.

### 11

### GOUD

Op de Molukken komen regenwouden voor. Een aantal boomsoorten levert waardevol hout, zoals meranti, teak, of eucalyptus. Wereldwijd worden regenwouden bedreigd door het kappen van deze bomen, ook op de Molukken. Noem minimaal drie nadelige gevolgen van houtkap?

**(verval van het ecosysteem, dieren en planten raken hun leefgebied kwijt, de bodem droogt uit, grond spoelt met de tropische regens weg en maakt het drinkwater in waterbronnen ondrinkbaar, mensen verliezen bestaansmiddelen (bv vruchten, prooidieren), landbouwgronden in en langs de bossen vervallen, zuurstofproductie neemt af, mensen raken hun traditionele leefgebieden kwijt)**  
schat: vrucht

### 11

### GOUD

De Molukse bossen worden door houtkapbedrijven gekapt en verkocht aan rijke landen zoals Nederland. De bedrijven en de rijke landen hebben zich heel lang niet bekommerd om de mensen en de natuur van de bosgebieden. Dat is nu iets beter, maar wereldwijd worden nog steeds veel bossen bedreigd. In Nederland mag alleen tropisch hout met een milieu-keurmerk worden ingevoerd. Dit hout komt uit bossen die niet worden vernietigd. Er worden nieuwe bomen geplant en een deel van de opbrengsten van houtkap gaat naar de lokale bevolking. Noem de twee grootste regenwoudgebieden op aarde, die bedreigd worden door houtkap.

**(Brazilië (Amazonie) en Kalimantan (Borneo))**  
schat: vrucht

### 11

### GOUD

Verzin een pakkende leus tegen het omhakken van regenwouden!

schat: vrucht

### 13

### GOUD

Volgens vertellingen was het eiland Luang vroeger een groot en machtig rijk. Toen de vorst van de waterwereld, een zeilvis met de naam Upasrui na een lange reis weer thuiskwam zag hij dat zijn bruid uitgehuwelijkt werd aan zijn eigen broer. Upasrui ontstak in grote woede en versplinterde toen het rijk Luang, samen met andere krachtige en snelle zeilvissen. Zeilvissen hebben een lange, speervormige bovenkaak. Wat kunnen ze daarmee? a) rotsen splijten, net als Upasrui met een heel eiland deed; b) prooivissen doodslaan om ze te kunnen opeten; c) prooivissen spietsen om ze te kunnen opeten.

**(b)**  
schat: voorouderbeeldje

### 13

### GOUD

Maak zoveel mogelijk woorden met de letters **MOLUKKEN**. Deel het aantal door vijf, rond af naar het dichtstbijzijnde hele getal en ga zo veel plaatsen vooruit.

schat: voorouderbeeldje

### 13

### GOUD

**LET OP!!! DEZE VRAAG NIET AAN DE ANDERE TEAMLEDEN LATEN ZIEN OF HOREN!!! NIET VOORLEZEN!!!**

Leg aan je teamleden uit dat je een plaatje gaat tekenen en dat ze moeten raden wat het voorstelt. Teken een kano. Je hebt 1 minuut. Geef deze kaart aan de spelleider.

schat: voorouderbeeldje

### 15

### GOUD

In Nederland kennen we vier seizoenen: zomer, herfst, winter en lente. Op de Molukken zijn er maar twee seizoenen. Kun je ze benoemen?

**(droge en natte seizoen/regenseizoen)**  
schat: goudklomp

### 15

### GOUD

In het gematigde klimaat van Nederland variëren de gemiddelde temperaturen per maand sterk. In januari is het gemiddeld zo'n 1 °C en in juli circa 18 °C. Het gemiddelde over een heel jaar ligt rond de 10 °C. In het tropische klimaat van de Molukken variëren de gemiddelde maandtemperaturen veel minder: hooguit een graad of 3, 4. In juli en augustus is het iets minder warm dan in november en mei. Hoe warm is het gemiddeld op de Molukken: 22 °C., 27 °C., of 34 °C.?

**(27 °C.)**  
schat: goudklomp

**15****GOUD**

Een traditioneel Moluks slaginstrument is de tifa. (Op het spelbord in de materialenkist is er een getekend tussen de vakjes 16 en 17). Trommel op een tafel of stoel een bekend wijsje en laat het je teamgenoten raden.

**schat: goudklomp**

**16****BLAUW**

Op het eiland Wetar is lange tijd goud gedolven. Goud is een zeer kostbaar edel metaal. Noem nog twee andere edele metalen.

**(zilver, platina)**

**16****BLAUW**

Op het eiland Wetar was een grote goudmijn die sinds kort uitgeput is. In Nederland kennen we voornamelijk drie kleuren goud: geelgoud, witgoud en ...?

**(roodgoud)**

**16****BLAUW**

Een aardbeving heeft een enorme vloedgolf veroorzaakt! Jullie proberen van wal te steken om naar het volgende eiland te varen, maar het vlot belandt met een harde smak in de top van een flinke boom aan de kust. Dat wordt repareren. Sla één beurt over.

**18****GOUD**

Kun je vijf zeedieren noemen die gevangen worden uit de Molukse zeeën?

**(tonijn, makreel, ansjovis, haaien, garnalen, zeekomkommers, (parel)oesters, zeeschildpadden, koraalvissen)**  
**schat: zeedier**

**18****GOUD**

Teken een zeilvis. (Als je het speldoek uit de materialenkist gebruikt is de vraag als volgt: Welk beest is afgebeeld tussen de vakjes 12 en 19 op het speldoek?)

**(zeilvis)**  
**schat: zeedier**

**18****GOUD**

Teken een nootmuskaat. (Als je het speldoek uit de materialenkist gebruikt is de vraag als volgt: Kijk naar de tekening bij het vakje 23. Welke Molukse specerij is hier afgebeeld?)

**(nootmuskaat)**  
**schat: zeedier**

**20****BLAUW**

Sommige rijen eilanden op de Molukken zijn series vulkanen. De zee tussen deze vulkanen is soms wel 7,5 kilometer diep. Waar ligt de diepste zee ter wereld? (Als je het speldoek uit de materialenkist gebruikt zie je dat de eilandenreeks van de vakjes 4 t/m 15 en die van 16 t/m 23 twee verschillende eilandenbogen vormen. De tweede reeks, waarop je nu staat bestaat uit vulkaaneilanden. Tussen de eilandreeksen ligt de diepste zee van de Molukken: bijna 7 kilometer diep! Waar ligt de diepste zee van de wereld? Deze is meer dan 10 kilometer diep. a) ten oosten van de Filippijnen en Japan; b) midden in de Grote Oceaan; c) bij Los Angeles aan de westkust van Amerika.

**(a)**

**20**

**BLAUW**

Noem zoveel mogelijk zeezoogdieren die in de Molukse zeeën voorkomen. Het aantal goede antwoorden bepaald het aantal vakjes vooruit.

(doejong (zeekoe), bultrug, gewone vinvis, noordse vinvis, blauwe vinvis, potvis, orka, spitsnuitdolfijn, tuimelaar, spinnerdolfijn, en anderen)

**20**

**BLAUW**

Een aardbeving heeft een enorme vloedgolf veroorzaakt! Jullie proberen van wal te steken om naar het volgende eiland te varen, maar het vlot belandt met een harde smak in de top van een flinke boom aan de kust. Dat wordt repareren. Sla één beurt over.

**21**

**GOUD**

Zijn de volgende beweringen waar?

1. Op de Molukken komen vulkanen voor die soms tot 5 km hoog uit de zeebodem omhoog rijzen.
2. Met klappen van soms meer dan 8 op de schaal van Richter, behoren de uitbarstingen op de Molukken tot de zwaarste ter wereld.

(ja, ja)

schat: sagobroodje

**21**

**GOUD**

LET OP!!! DEZE VRAAG NIET AAN DE ANDERE TEAMLEDEN LATEN ZIEN OF HOREN!!! NIET VOORLEZEN!!!

Omschrijf het woord 'vulkaan' aan je teamgenoten, zonder de volgende woorden te gebruiken: uitbarsting, eruptie, lava, berg. Je hebt een halve minuut. Geef deze kaart aan de spelleider.

schat: sagobroodje

**21**

**GOUD**

Een vulkaanuitbarsting! Probeer zo veel mogelijk risico's voor de bewoners van vulkaaneilanden te noemen. Bedenk daarbij wat er allemaal uit de kratermond komt. Ga zo veel plaatsen vooruit als je kan noemen.

(gloeïend hete lavastromen, brand als gevolg van hete lava, modderstromen, rotslawines, giftige asregens die lucht, bodem en drinkwaterbronnen verontreinigen, aardbevingen door de uitbarstingen waardoor gebouwen instorten en kustdorpen geteisterd worden door vloedgolven, etc)

schat: sagobroodje

**23**

**GOUD**

Wie kan er jongleren met nootmuskaatnoten (of met ballen)? Tel hoeveel noten er in de lucht zijn geweest. Zoveel plaatsen mag je vooruit.

schat: nootmuskaat

**23**

**GOUD**

De VOC was een Nederlandse handelsorganisatie in de zeventiende en achttiende eeuw. Nederland is er schatrijk van geworden. Maar de VOC gebruikte soms enorm veel geweld. Ook op de Molukken. In het jaar 1621 werden de Banda-eilanden onderworpen omdat daar de zeer waardevolle specerij nootmuskaat groeide. Toen Nederland in 1599 aankwam op de eilanden woonden er nog 15.000 Bandanezen. Na 1621 waren er dat nog maar 300. De rest was omgekomen door ontberingen, ziekte, strijd, terechtstelling, of was weggevoerd. Wie was hiervoor verantwoordelijk? a) Johan de Wit; b) Michiel de Ruiter; c) Jan Pieterszoon Coen.

(c)

schat: nootmuskaat

**23**

**GOUD**

LET OP!!! DEZE VRAAG NIET AAN DE ANDERE TEAMLEDEN LATEN ZIEN OF HOREN!!! NIET VOORLEZEN!!!

Liplezen: Probeer zonder geluid te maken, alleen door je lippen te bewegen, het woord 'nootmuskaat' aan de andere teamleden duidelijk te maken. Je hebt 1 minuut. Geef deze kaart aan de spelleider.

schat: nootmuskaat

**24****GOUD**

Nederland behoort tot de dichtstbevolkte landen ter wereld. De Molukse eilanden zijn veel minder dicht bevolkt dan Nederland. Terwijl in Nederland bijna 400 mensen per vierkante kilometer wonen, wonen er op de Molukken gemiddeld 8, 27, of 59 mensen per vierkante kilometer?

(27)  
schat: sarong

**24****GOUD**

Er wonen in Nederland ongeveer 50.000 Molukkers. Noem 5 bevolkingsgroepen in Nederland die groter zijn.

(autochtone Nederlanders, Turken, Marokkanen, Surinamers, Antillianen, Chinezen, Indo's)  
schat: sarong

**24****GOUD**

Elk kind in Nederland gaat naar de basisschool, en behalve een kleine bijdrage van de ouders worden de kosten betaald door het rijk. Op de Molukken draagt de overheid wel bij aan de salarissen van de leraren en het onderhoud aan schoolgebouwen, maar niet aan de onderwijskosten van de leerlingen. Ouders moeten de boeken, het schooluniform en het schoolgeld zelf betalen. Wat zijn daarvan de gevolgen, denk je?

(sommige kinderen gaan niet naar school, sommige kinderen kunnen geen schoolboeken kopen, sommige kinderen moeten naast of zelfs tijdens schooltijd werken om wat geld te verdienen)  
schat: sarong

**26****GOUD**

Waarom bewaart men water onder andere in aardewerken kruiken? Noem drie redenen.

(blijft koel, verdampt niet, conserveren tegen bederf, transportmogelijkheden)  
schat: voorouderbeeldje

**26****GOUD**

Op een berg op het zuidelijke gedeelte van het eiland Ambon staat een heilige waterkruik. Volgens de legende woont er op de berg een watergod. Wanneer de mensen wilden dat het regende, roerde men in de pot en offerde men een witte hoen. Water neemt in veel religies een hele belangrijke plaats in, zo ook in het jodendom, het christendom en de islam. Welke rol speelt water in de rituelen en verhalen meestal?

(reiniging van het lichaam en de ziel (zonden))  
schat: voorouderbeeldje

**26****GOUD**

Wat is de hoofdstad van de Zuid- en Midden-Molukken?

(Ambon)  
schat: voorouderbeeldje

**27****BLAUW**

Tussen de dorpen Alang, op het noordelijke gedeelte van het eiland Ambon, en Latuhalat, op het zuidelijke gedeelte, bestaat een eeuwenoud bondgenootschap. Dit noemt men pela. Vaak werden pela-bondgenootschappen gesloten wanneer men in conflictsituaties op elkaar was aangewezen. Heel veel dorpen op de Molukken hebben zo'n pela-verbond met één of meer andere dorpen. Elkaars pela zijn betekende dat je je verwant voelde met elkaar. In gevechten of tijdens voedseltekorten hielp men elkaar. De mensen uit de verschillende dorpen mochten niet met elkaar trouwen. Met welke stad of dorp in Nederland zou je zo'n verwantschap wel willen aangaan, en waarom?

**27****BLAUW**

Een aangenaam tropisch briesje in de rug, terwijl jullie naar het volgende eiland varen! Gooi nog een keer.

**27****BLAUW**

In de magische wereld van de Molukse voorouders woonden er geesten in de wilde natuur. Sommige waren erop uit om de levenskracht van mensen te 'drinken'. De mensen probeerden de geesten af te weren door magische verbodstekens of bezweringen. Zo zijn er bepaalde tropische planten met vurige gele, oranje en rode bladeren die boze geesten afwerden. Boze geesten afweren met vuur doen we ook in Nederland. Er zijn drie bekende tradities in Nederland waarbij vuur een belangrijke rol speelt en die oorspronkelijk ook bedoeld waren om boze geesten af te weren. Welke tradities zijn dit? Noem er twee.

**(kerstboom optuigen met kaarsen of lampjes, vuurwerk afsteken, paasvuren ontsteken)**

**29****GOUD**

In de Molukse keuken kunnen ze overheerlijke saté babi klaarmaken. Wat voor saté krijg je dan?

**(van het varken)  
schat: vogelveren**

**29****GOUD**

**LET OP!!! DEZE VRAAG NIET AAN DE ANDERE TEAMLEDEN LATEN ZIEN OF HOREN!!! NIET VOORLEZEN!!!**

Hints: Beeld het spreekwoord 'Hoge bomen vangen veel wind' uit. Je mag geen geluid maken. Je hebt 1 minuut. Geef deze kaart aan de spelleider.

**schat: vogelveren**

**29****GOUD**

In de boomtoppen van de soms reusachtig hoge bomen in de regenwouden van de Molukken vliegen niet alleen allerlei soorten vogels, vleermuizen en insecten rond. Soms zie je er beesten rondvliegen van wie je dat niet verwacht. Ze hebben huidplooien die ze zo kunnen vullen dat ze erop naar een andere boom kunnen zweven. Welke van volgende vier diersoorten bestaat niet?: vliegende eekhoorns, vliegende apen, vliegende slangen, vliegende draken?

**(vliegende apen. Op de Molukken komen overigens alleen in de bergen van het eiland Batjan (vakje 33) apen voor. Vliegende draken zijn een soort hagedissen.)  
schat: vogelveren**

**32****GOUD**

Op de Molukken worden veel huizen gebouwd van materiaal uit het bos, van hout, bladeren van de kokos- of sagopalmen en van leem. Tegenwoordig wonen steeds meer mensen in stenen huizen met golfplaten daken, stevige huizen waar het niet tocht en waar minder ongedierte binnen kan komen. Toch hebben de traditionele huizen ook grote voordelen. Welke zijn dit? Denk hierbij aan het tropische klimaat en de aardbevingen en vulkaanuitbarstingen. Noem vier redenen.

**(goedkoop, je kunt het zelf bouwen, makkelijk te repareren, het tocht door (groot voordeel in een warm en vochtig klimaat), je wordt niet verpletterd wanneer het huis instort na een aardbeving, makkelijker verhuizen)**

**schat: sarong**

**32****GOUD**

Een sarong is een kledingstuk. Doe voor hoe dit gedragen wordt.

**schat: sarong**

**32****GOUD**

Veel dorpen en steden op de Molukken hebben een pasar en een aantal toko's waar je je boodschappen kunt doen. Wat zijn dit eigenlijk?

**(pasar=markt, toko=winkel)  
schat: sarong**

**33****GOUD**

De Nederlanden richtten in 1602 de VOC op. Het doel was om de handel in specerijen en andere goederen uit Indonesië, toen noemde men het nog Oost-Indië, te vergroten. De VOC gebruikte veel geld om de Portugezen, Spanjaarden en Engelsen geen kans te geven daar ook handel te drijven. Zo werden de Molukse dorpen die niet goed door de VOC in de gaten gehouden konden worden vernietigd. Zo konden ze namelijk geen handel drijven in de zeer waardevolle kruidnagels en nootmuskaat. Waar staan de letters VOC voor?

**(Verenigde Oost-Indische Compagnie)  
schat: kruidnagels**

**33****GOUD**

**LET OP!!! DEZE VRAAG NIET AAN DE ANDERE TEAMLEDEN LATEN ZIEN OF HOREN!!! NIET VOORLEZEN!!!**

Liplezen: Probeer zonder geluid te maken, alleen door je lippen te bewegen, de woorden 'Verenigde Oost-Indische Compagnie' aan de andere teamleden duidelijk te maken. Je hebt 1 minuut. Geef deze kaart aan de spelleider.

**schat: kruidnagels**

**33****GOUD**

In 1599 kwamen de Nederlanders aan in de Molukken. Zij waren echter niet de enige die zich de handel op de enorm waardevolle specerijen kruidnagel en nootmuskaat wilden toe-eigenen. Ook de Spanjaarden, Engelsen, Arabieren en Portugezen aasden op de specerijen. Zet deze vijf in de juiste volgorde, beginnend met het land dat als eerste op de Molukken aankwam.

**(Arabieren (14e en 15e eeuw), Portugezen (1512), Spanjaarden (1521), Engelsen (1579), Nederlanders (1599))**

**schat: kruidnagels**

**34****BLAUW**

Noem 2 toepassingen voor kruidnagels.

**(als specerij in gerechten, tegen kiespijn (kruidnagel in holte in kies), smaaktoevoeging in kretiek-sigaretten, kruidnagelolie tegen pijn en infectie)**

**34****BLAUW**

Een aardbeving heeft een enormeloedgolf veroorzaakt! Jullie proberen van wal te steken om naar het volgende eiland te varen, maar het vlot belandt met een harde smak in de top van een flinke boom aan de kust. Dat wordt repareren. Sla één beurt over.

**34****BLAUW**

**LET OP!!! DEZE VRAAG NIET AAN DE ANDERE TEAMLEDEN LATEN ZIEN OF HOREN!!! NIET VOORLEZEN!!!**

Leg aan je teamleden uit dat je een spreekwoord of gezegde gaat uittekenen en dat ze moeten raden welke het is. Teken het spreekwoord 'Geld maakt niet gelukkig'. Je hebt 2 minuten. Geef deze kaart aan de spelleider.

**36****GOUD**

Nederland beleefde, onder andere dankzij de enorme inkomsten uit de handel in kruidnagel en nootmuskaat, een gouden eeuw. Over welke eeuw hebben we het dan?

**(17e)  
schat: kruidnagels**

**36****GOUD**

Oost-Indië was de vroegere koloniale naam voor Indonesië. De hoofdstad van Oost-Indië was Batavia. Die stad lag op Java en ligt daar nog steeds. Hoe heet die stad nu?

**(Jakarta)  
schat: kruidnagels**

**36****GOUD**

Veel Molukse voorouders hadden een heilig ontzag voor krokodillen en zorgden ervoor dat ze hen nooit kwaad maakten. Ze jaagden niet op de krokodillen en brachten hen soms zelfs offers. Op Ternate vertelde men dat de dochter van de radja een krokodillenjong had gebaard. Deze, en alle nakomelingen van de krokodil, leefden in het nabij gelegen meertje op het eiland. In Nederland hebben sommige dieren ook menselijke eigenschappen. Welk edel dier met 'menselijk ledematen' kennen we hier?

**(het paard (heeft benen en hoofd, in plaats van poten en kop))  
schat: kruidnagels**

**37****BLAUW**

Waarom strooien ze bij bruiloften wel eens rijst over de bruid en bruidegom heen?

(omdat rijst symbool staat voor vruchtbaarheid)

**37****BLAUW**

Een aardbeving heeft een enorme vloedgolf veroorzaakt! Jullie proberen van wal te steken om naar het volgende eiland te varen, maar het vlot belandt met een harde smak in de top van een flinke boom aan de kust. Dat wordt repareren. Sla één beurt over.

**37****BLAUW**

Wat is de munteenheid op de Molukken?

(Indonesische) roepia)

**38****GOUD**

Bij de groenteboer in Nederland maken we eigenlijk maar onderscheid tussen een paar soorten bananen, zoals gewone bananen en bak-bananen. In het dorp Galela op de Molukken kennen ze er veel meer, namelijk: 6, 32, of 61?

(61)  
schat: vrucht

**38****GOUD**

Wat krijgen we als we bij een Indonesisch restaurant 'pisang goreng' bestellen?

(gebakken banaan)  
schat: vrucht

**38****GOUD**

In Nederland kun je een groenkleurige likeur kopen. Dat is een zoete alcoholhoudende drank. Volgens de naam van de drank is ze van Ambonse bananen gemaakt. Over welke likeur hebben we het?

(pisang ambon)  
schat: vrucht

**39****BLAUW**

Een aangenaam tropisch briesje in de rug, terwijl jullie naar het volgende eiland varen! Gooi nog een keer.

**39****BLAUW**

Wat zijn de belangrijkste religies op de Molukken?

(Islam, protestantisme, katholicisme)

**39****BLAUW**

In Nederland doen we de was in wasmachines. Lekker makkelijk, lekker schoon! Op de Molukken hebben maar heel weinig mensen een wasmachine. Hoe wordt de was gedaan, waar doen ze de was, en wie doen de was?

**(vrouwen, soms met hulp van de kinderen, doen de was. Soms in de rivier, soms langs de rand van een waterput in het dorp, of soms in of bij huis wanneer het water met emmers uit een openbare waterleiding of uit een put is opgehaald. Met een wasbord en borstel worden de hardnekkige vlekken verwijderd. Vrouwen wisselen tijdens het wassen nieuwtjes uit en de kinderen spelen dan in de buurt.)**

**41****GOUD**

**LET OP!!! DEZE VRAAG NIET AAN DE ANDERE TEAMLEDEN LATEN ZIEN OF HOREN!!! NIET VOORLEZEN!!!**

Omschrijf het woord 'koraalrif' aan je teamgenoten, zonder de volgende woorden te gebruiken: koraal, rif, zee. Je hebt een halve minuut. Geef deze kaart aan de spelleider.

**schat: zeedier**

**41****GOUD**

De koraalriffen in de tropische zeeën zijn geweldig mooi! Allerlei kleurige vissen, garnalen, kreeften en zeelakken en grote rovers, als haaien, roggen, octopussen en murenen bewonen het rif. De veelkleurige koraalriffen zelf bestaan uit anemonen, zakpijpen, sponzen, koralen, en allerlei andere verschijnselen die op rotsen, grassen, orgelpijpen of waaiers lijken. Behoren deze verschijnselen tot het plantenrijk, dierenrijk, of zijn het steensoorten.

**(dierenrijk; het zijn neteldieren en zijn familie van de kwallen. De grillige vormen zijn eigenlijk de skeletten van miljoenen koraaldiertjes bij elkaar.)**

**schat: zeedier**

**41****GOUD**

In de tropen en dus ook op de Molukken komen twee typen ecosystemen (natuurlijke leefgebieden) voor die uiterst rijk zijn aan planten, dieren en andere microscopisch kleine organismen. De één komt onder de zeespiegel voor en de ander op het land. Kun je ze noemen?

**(regenwouden en koraalriffen)**

**schat: zeedier**

**43****BLAUW**

De zuidelijke arm van Halmahera ligt op de evenaar. Twee keer per jaar duren de dag en de nacht allebei precies 12 uur. Wanneer is dat?

**(wanneer de zon precies boven de evenaar staat. In Nederland beleven we dan de periode tussen de zomer (wanneer de zon boven de kreeftskeerkring op het noordelijk halfrond staat) en de winter (wanneer de zon boven de steenbokskeerkring op het zuidelijk halfrond staat). het antwoord is dus 21 september (begin van de herfst in Nederland) en 21 maart (begin van de lente in Nederland))**

**43****BLAUW**

**LET OP!!! DEZE VRAAG NIET AAN DE ANDERE TEAMLEDEN LATEN ZIEN OF HOREN!!! NIET VOORLEZEN!!!**

Leg aan je teamleden uit dat je een plaatje gaat tekenen en dat ze moeten raden wat het voorstelt. Teken een papegaai. Je hebt 1 minuut. Geef deze kaart aan de spelleider.

**43****BLAUW**

Een aangenaam tropisch briesje in de rug, terwijl jullie naar het volgende eiland varen! Gooi nog een keer.

**44****GOUD**

In Nederland draai je de kraan open en er stroomt schoon en drinkbaar water uit. Daar gaat wel heel wat aan vooraf. Drinkwaterbedrijven zuiveren het water dat ze uit de grond of uit de rivieren pompen. Op de meeste plaatsen op de Molukken is het milieu nog nauwelijks vervuild. Je kunt het water zo uit de rivier of -met behulp van een waterput- uit de grond halen. Maar voordat je het opdrinkt, moet je nog wel even twee dingen met het water doen. Eén handeling om alle zwevende rotzooi eruit te halen en een andere handeling om het water te zuiveren van bacteriën. Kun je bedenken wat die twee handelingen zijn?

**(filteren en koken)**

**schat: nootmuskaat**

**44****GOUD**

LET OP!!! DEZE VRAAG NIET AAN DE ANDERE TEAMLEDEN LATEN  
ZIEN OF HOREN!!!! NIET VOORLEZEN!!!!

Leg aan je teamleden uit dat je een plaatje gaat tekenen en dat ze  
moeten raden wat het voorstelt. Teken een waterput. Je hebt 1 minuut.  
Geef deze kaart aan de spelleider.

**schat: nootmuskaat**

**44****GOUD**

LET OP!!! DEZE VRAAG NIET AAN DE ANDERE TEAMLEDEN LATEN  
ZIEN OF HOREN!!!! NIET VOORLEZEN!!!!

Hints: Beeld het gezegde 'Water naar de zee dragen' uit. Je mag geen  
geluid maken. Je hebt 1 minuut. Geef deze kaart aan de spelleider.

**schat: nootmuskaat**